

ÖRGÜTSEL HAYATA YERLEŞEN YENİ KORONA VİRÜS (COVID-19): SOSYAL VE KAVRAMSAL TARAMA

New Corona Virus Settled In Organizational Life (Covid-19): Social And Conceptual Scanning

Öğr. Gör. Asiye YÜKSEL

Kocaeli Üniversitesi; Hereke Ö.İ.U.MYO, Kocaeli, Türkiye
ORCID: 0000-0003-0749-3576

Doç. Dr. Seher UÇKUN

Kocaeli Üniversitesi; Ulaştırma Yüksekokulu, Kocaeli, Türkiye
ORCID: 0000-0002-7840-2363

Prof.Dr. C.Gazi UÇKUN

Kocaeli Üniversitesi; Hereke Ö.İ.U.MYO, Kocaeli, Türkiye
ORCID: 0000-0002-0169-5401

Cite As: Yüksel, A.; Uçkun, S. & Uçkun, C.G. (2021). "Örgütsel Hayata Yerleşen Yeni Korona Virüs (Covid-19): Sosyal Ve Kavramsal Tarama", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(44): 821-826.

ÖZET

Yeni korona virüs sadece sağlığı değil hayatın tüm süreçlerini etkisi altına almıştır. Yeni korona virüs ile gelen salgın sürecinde başta kişisel olmak üzere, örgütsel ve toplumsal olarak birden çok düzeyde dünyanın her yanında benzersiz durumlar yaşanmaktadır. Salgın sürecinde çok sayıda işletme ve kuruluşun operasyonel ve ekonomik zorlukları yönetmek için değişiklikler yapmak zorunda kalmışlardır. Bu araştırmanın amacı ülkemizde örgütsel hayatta yeni salgın döneminde dilimize yerleşen kavramların ve örgütsel davranış değişikliklerinin bilimsel literatürdeki tanımlarını derlemek ve bu bağlamda işletmelerde sosyal nasıl bir kültür oluştuğunu araştırmaktır. Çalışmanın bulguları dağınık halde bulunan bilgileri derleyerek literatüre katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Koronavirüs, Örgütsel Değişim, Kovid-19 Sözlüğü

ABSTRACT

The new corona virus has affected not only health but all processes of life. During the epidemic process that comes with the new corona virus, unique situations are experienced all over the world at multiple levels, primarily personal, organizational and social. During the pandemic, many businesses and organizations have had to make changes to manage operational and economic challenges. The purpose of this study is to compile the definitions in the scientific literature of the concepts and organizational behavior changes that have settled in our language in the new epidemic period in organizational life in our country and to investigate how a social culture is formed in businesses in this context. The findings of the study will contribute to the literature by compiling the scattered information.

Keywords: New Coronavirus, Organizational Change, Covid-19 Glossary

1. GİRİŞ

Koronavirüs (resmi olarak bilinen COVID-19) ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinden bildirildi. Çinli yetkililer tarafından Ocak 2020'de de yeni bir virüs olarak kabul edildi. Koronavirüsler, insanları ve aynı zamanda çok çeşitli hayvanları enfekte eden zarflı, pozitif tek sarmallı büyük RNA virüsleridir. Koronavirüsler ilk olarak 1966'da, virüsleri soğuk algınlığı hastalarından yetiştiren Tyrell ve Bynoe tarafından tanımlandı (Tyrell ve Bynoe 1966). Kovid-19, küresel iş gücü için benzeri görülmemiş bir zorluk oluşturmuştur (Cho, 2020).

Yeni koronavirüs dünya genelindeki işletmeleri daha yeni ve esnek yollarla hızla faaliyet göstermeye itmiştir. Firmalar, gerçek zamanlı karar verme, işgücü verimliliği, iş sürekliliği ve güvenlik riskleri gibi zorluklara yanıt olarak, pandeminin getirdiği yeni zorluklarla baş etmeye başladı (Janssen, ve Van Der Voort, 2020).

Örgütsel kültürler, bir örgütün işaret ve sembolleri, paylaşılan uygulamaları ve altında yatan varsayımlardır (Meyerson ve Martin, 1987). Kültürün değişmesi bazen planlı bazen de plansız gerçekleşir. Planlanmamış değişim, çoğu zaman kuruluşun kendisi tarafından proaktif olarak başlatılmak yerine beklenmedik dış güçler tarafından empoze edilir. Bu tür bir değişim, organizasyonel ortamlarda organizasyonun faaliyetlerini aksatabilecek ve / veya itibarını tehdit edebilecek problemleri bir durum nedeniyle tesadüfen meydana gelir (Shaw, 2018).

Uzaktan çalışma hayatına geçen şirketler küresel virüs salgını sırasında uluslararası yetenek işe alımı da dâhil tüm süreçlerini durdurmuştur. Bu süreçte kuruluşlar, büyük zorluklarından geçerken artan belirsizlikle veya tipik olarak ulusal, ekonomik veya toplumsal sınırı olmayan önemli sorunlarla karşı karşıya kaldılar (Eisenhardt vd, 2016). Organizasyonel kültürde örgütsel yaşamın iyi bilinen takım elbise giyen insanlar gibi sembollerinin yerini kişisel koruyucu ekipman aldı. Pek çok örgütün temel değerleri ve varsayımları, keşif ve yaratıcılıktan güvenlik ve dayanıklılığa doğru kaymış gibi görünüyor.

KOVID-19 salgını, insan kaynakları yönetimi için de zorlu bir ortam yarattı. Yöneticiler, iş dünyasında meydana gelen radikal değişikliklere uyum sağlamaya çabalarken kendilerini birdenbire "bilinmeyenler" dünyasında buldular. İş ve özel hayatı birbirinden ayırmadaki artan yetersizliğin yanı sıra, okulların ve çocuk bakım hizmetlerinin kapatılması, çalışanlara yönelik ebeveyn taleplerini artırarak iş ve aile alanları arasındaki sınırları daha da bulanıklaştırdı (Carnevale ve Hatak, 2020). Bu iş-aile bağlantıları çocuklu çalışanlar için özellikle zorlu görünse de büyük yalnızlık riski, hissedilen amaç eksikliği ve bununla bağlantılı olumsuz refah üzerindeki etkiler de psikolojik olarak görülmeye başlandı (Achor, vd, 2018).

Salgın dönemi sürecinde yeni kavramlar ve kültürler oluştu. Bu araştırma 2020 ve 2021 yıllarında hayatımıza giren örgütsel kültüre dair bazı kavramları literatürde tarayarak katkı sunmayı amaçlamıştır.

2. METODOLOJİ

Nitel araştırmalarda ulaşılan sonuçlar evrene dahil edilmemekle birlikte, elde edilen sonuçlar konuya ilişkin bir bakış açısı sağlaması ve farkındalık oluşturmaya bakımından önemlidir. Çalışmada araştırma sorularını cevaplamak için doküman analizi metodu seçilmiştir. Doküman analizi, daha sonra özellikle içerik analizi yoluyla ana temalar, kategoriler ve vaka örnekleri halinde organize edilerek, araştırmaya konu edilen verileri sınıflamaya yardımcı olmaktadır (Labuschagne, 2003). Dokümanlarda yer alan veriler objektif olarak ele alınmakta, analiz sürecinde olabildiğince titiz ve şeffaf davranılarak, bilimsel etik unsurlarına dikkat edilmelidir (Merriam, 2009). Bu metodla araştırmacılar halihazırda var olan bilimsel kanıtları sağlarlar. Bu bağlamda aşağıdaki sorular oluşmuştur:

Araştırma Sorusu 1. Yeni korona virüs döneminde güncel hayata giren sözcükler nelerdir?

Araştırma Sorusu 2. Türkiye’de bu süreçte en çok hangi sorular sıklıkla sorulmuştur?

Araştırma Sorusu 3. Türkiye’de akademik olarak yapılan yeni korona virüs konu başlıkları neler olmuştur?

Araştırma Sorusu 4. Örgütsel kültüre yerleşen kavramlar, semboller nasıl farklılık göstermiştir.

3. VERİ TOPLAMA

Bu çalışmayı geliştirmek için ilk adım, analiz edilecek veriler için örnekleme seçmektir. Seçim aşağıdaki kriterlere göre yapılmıştır;

Kriter 1. İlk kriter analiz edilecek arama alanlarını seçmektir. Bu amaçla Google ve Google akademik arama motoru, Sağlık Bakanlığı sitesi, Dünya Sağlık Örgütü sitesi, Wikipedia ve Türk Dil Kurumu siteleri örnekleme olarak seçildi.

Kriter 2. Anahtar kelime olarak Yeni Korona Virüs, Covid-19, Pandemi Dönemi Örgütsel Kültür ve Örgütsel Değişim kavramları seçildi.

Kriter 3. Arama dönemi 2020 ve 2021 yılları olarak belirlendi

4. BULGULAR

Araştırma Sorusu 1. Yeni Korona Virüs Döneminde güncel hayata giren sözcükler nelerdir?

Yeni Korona Virüs sözcükleri aşağıda belirtilmiştir: Bu bilgiler TC. Sağlık Bakanlığı “covid19.saglik.gov.tr” ve Türk Dil Kurumu “tdk.gov.tr” adreslerinden derlenmiştir (erişim tarihi: 26.02.2021)

Antikor Testi: “Yeni koronavirüse yakalandıktan sonra bağışıklık geliştirip geliştirmediğini gösteren bir test”.

Asemptomatik kişi: “Belli bir hastalığa neden olan mikrobu taşıyan ancak hastalığa ait belirti göstermeyen kişi”.

Aşı: “Bir enfeksiyona karşı bağışıklık sağlamak için hazırlanmış, vücuda çeşitli yollarla verilen biyolojik ürün”.

Bağışıklık (immünite): “Vücudun bir hastalık etkenine karşı direnci”.

CoV / Coronavirus / Koronavirüs: “Tek zincirli RNA’ya sahip, zarflı, yüzeyinde protein çıkıntıları olan büyük virüs ailesi”.

Yeni Koronavirüs Hastalığı (Covid-19): “COVID-19 / KOVİD-19: İlk olarak Çin’in Vuhan şehrinde 2019 yılı Aralık ayının sonlarında ortaya çıkan, bulaştığı kişilerde ateş, öksürük, nefes darlığı gibi belirtilere neden olan hastalık”.

El dezenfeksiyonu: “Antiseptik bir madde kullanarak yapılan elleri temizleme işlemi”.

Enfeksiyon: “Bir bulaşıcı hastalık etkeninin vücudda çoğalması”.

Enfekte Kişi: “Enfeksiyon etkeninin vücutta bulunması”.

Entübe: “Solunum cihazı bağlanan kişiye verilen isim”.

Extübe: “Solunum cihazı çıkarılan kişi”

Ev izolasyonu: “Evde tek başına karantina hali”

Fiziki mesafe: “İki kişinin arasında bulunması gereken en az 1,5 metrelik mesafe”.

Filyasyon: “Bulaşıcı hastalığı taşıyan kişinin temas ettiklerinin o hastalık açısından taranması”.

HES Kodu: “Yeni koronavirüsle mücadele kapsamında geliştirilen Hayat Eve Sığar (HES) mobil uygulamasıdır”.

İmmün: “Bağışıklık. İmmün plazma tedavisi, bir hastalık veya salgın sonucunda etkilenen bireylerin tedavi görüp iyileşmeleri sonucunda toplanan kan plazmasının, kritik düzeydeki hastalarda kullanılması işlemidir”.

İzolasyon: “Hasta insanların sağlıklı insanlardan ayrı bir yerde tutulması; tecrit”.

Karantina: “Bulaşıcı bir hastalığın yayılmasını önlemek için belli bir bölgenin veya yerin kontrol altında tutulup giriş çıkışların engellenmesi biçiminde uygulanan sağlık önlemi” (www.tdk.gov.tr: erişim tarihi 12.09.2020).

Kendini izole etmek: “Hastalığın yayılmasını yavaşlatmak için diğer tüm insanlarla teması kesmek”. Yalıtılmışlık (www.tdk.gov.tr: erişim tarihi 12.09.2020)

Kontrollü Sosyal Hayat: “Salgın ile mücadelenin dönemleri için uygulanan strateji”.

Maske: Kişiye özel ağız ve burun koruyucu örtü

Mutasyon: “Bir virüsün genetiğinde meydana gelen kalıcı değişiklik”.

Olağanüstü hâl: “Kriz dönemlerinde günlük hayatın kısıtlanması. www.tdk.gov.tr: erişim tarihi 12.09.2020”.

Pandemi: “Bir kıta hatta tüm dünya yüzeyi gibi çok geniş bir alanda yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıklara (epidemilere) verilen genel addır”.

Pandemi Hastanesi: “Salgında hastalığı taşıyanların tedavisi için özel olarak organize edilmiş yataklı sağlık kuruluşu”.

Pik: “Hastalığın tespit edilebilen yayılma hızının zirveye ulaşması anlamında kullanılır”.

Plazma tedavisi: “Koronavirüse bağışıklık kazanmış kişilerden alınan antikorların Covid-19 hastalarına enjekte edilerek virüse karşı savaşıma ve bağışıklık kazanma tedavisi”.

SARS: 2003'te Asya'da yayılan bir yeni koronavirüsten kaynaklanan açılımı “Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu” (Severe Acute Respiratory Syndrome) olan hastalık.

Semptom: “Vücuttaki olağan dışı bir hâl veya hastalığı yansıtan, hasta için belirgin olan durum”

Sosyal Mesafe: “Kişilerin hastalık etkeninin bulaşmasının engellenmesi için fiziksel olarak 1,5 metrelik fiziksel mesafenin korunması”

Sosyal Müdahale: “Bir salgının yayılmasını azaltmak amacıyla kamu otoriteleri tarafından alınan kararlar, kısıtlama ve düzenlemeler”.

Temaslı takibi: “Covid-19 hastalarıyla temas etmiş kişilerin bulunması, sağlıklarının incelenmesi ve takip edilmesi”. Temaslı takibi İl/İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından organize edilir ve yürütülür.

Temaslı Kişi: “Enfeksiyona yakalanma olasılığına yol açacak kişi ile olan ilişki”.

Temel Bulaşıcılık/Üreme Katsayısı (R0 Değeri): “Virüsün bulaştığı her bir kişinin ortalama kaç kişiye bulaştırdığını gösteren sayı”.

Triyaj: “Savaş alanlarında ve acil servislerde tıbbi müdahale önceliklerini belirleme sistemi”. Bu öncelikler; hastanın yaşama şansı, durumunun aciliyeti gibi unsurlara dayanarak belirlenir (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Triyaj> erişim tarihi: 12.09.2020).

Virüs: “Hastalık yapıcı, bakterilerden daha küçük, yaşamak için bir başka hücrenin içine girmek zorunda olan ve ancak elektron mikroskopunda görülebilen parazit” (www.tdk.gov.tr erişim tarihi: 12.09.2020).

14 Gün Kuralı : “Evde izleme karantina kuralları”.

Araştırma Sorusu 2. Türkiye’de bu süreçte en çok hangi sorular sıklıkla sorulmuştur?

Bu araştırma kapsamında Sağlık Bakanlığı sayfasında yer alan veriler taranmış ve aşağıda yer alan soruların sıkça sorulduğu görülmüştür. 54 adet soru Türkiye’de en çok sorulan yeni korona virüs sorusu olmuştur. *En sık sorulan soruların bazıları aşağıdaki şekilde olmuştur;*

- ✓ *Yeni Koronavirüs nedir?*
- ✓ *Kovid-19'un tanısı nasıl konulur?*
- ✓ *Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) nasıl bulaşır?*
- ✓ *COVID-19'un aşısı var mıdır?*
- ✓ *COVID-19'dan kimler daha fazla etkilenir?*
- ✓ *Kargo ile gelen paket veya ürünlerden COVID-19 bulaşma riski var mıdır?*
- ✓ *Karantina/izolasyon sürem ne zaman doluyor?*
- ✓ *Burnu tuzlu suyla yıkamak COVID-19'a yakalanmayı önler mi?*
- ✓ *Temaslı listesinden ismim silinebilir mi?*
- ✓ *Neden koronavirüs hastasına temas eden kişinin karantina süresi 14 gün iken Koronavirüs hastasının izolasyon süresi 10 günde bitiyor?*
- ✓ *İzolasyon sürem dolduktan sonra test vermem gerekli mi?*

Bakanlık sayfasında ayrıca “günlük vaka sayısı”, “ölüm sayısı” vb bilgiler de güncel olarak verilmektedir.

Araştırma Sorusu 3. Türkiye’de Akademik olarak yapılan yeni korona virüs konu başlıkları neler olmuştur?

Bu araştırma kapsamında Google Scholar arama motoruna “Yeni Korona Virüs”, “Kovid-19”, anahtar kelimeleri yazılarak bu aramayı Türkçe dilde yap dendiğinde Türkiye’de 2020-2021 yılında yapılan çalışmalar derlenmiştir. Bu kapsamda araştırma esnasında (27.03.2021 yılına kadar olan sürede);

Tablo 1. Anahtar Kelimelere Göre Google Akademik Platformda Yer Alan Çalışmalar Analizi

Anahtar Kelime	Eser Adedi
“Kovid-19”	813
“Koronavirüs”	4110
“Yeni Koronavirüs”	814
“Pandemi”	4580
“Yeni Koronavirüs(Covid-19)”	234

Araştırma Sorusu 4. Örgütsel Kültüre yerleşen kavramlar, semboller nasıl farklılık göstermiştir.

Dünyanın her bir yanındaki ülkeler, yeni korona virüsü salgınına sınırlı bilgilerle yanıt vermek ve belirsizliklerle yüzleşmek zorunda kaldı. Kovid-19 salgın sürecinde, politikacılar ve uzmanlar, ekonomiye çok fazla zarar vermeden insanların yaşamlarını ve sağlığını korumanın yollarını araştırmıştır. Bu süreçte virüsün yayılmasını yavaşlatmaya ve sosyal mesafeyi sağlamaya dönük sokağa çıkma yasağı, okulların kapatılması, uçak seyahatlerinin durdurulması, büyük organizasyonlara son verilmesi ve işyerlerinin faaliyetlerinin gibi tedbirler alınırken, esnek çalışma prensipleri belirlenmeye başlanmıştır (ILO, 2020a). Bu dönemde örgütsel değişimler ve oluşan tedbirler de aşağıdaki şekilde olmuştur.

Dönüşümlü çalışma: İşin bir bütün olarak görülmesi ve bu bütünü yerine getirebilecek aynı nitelik ve yeterlilikteki çalışanların dönüşümlü olarak işleri yürütmesidir.

Evden çalışma: İşlerin uzaktan online olarak yürütülmesidir. Bazen tamamen uzaktan olabileceği gibi bazen de çalışanlar günün belirli saatlerinde ya da belirli günlerde bir araya gelebilirler.

Alınan tedbirlerle oluşan yeni iş süreçleri de aşağıda belirtilmektedir:

- ✓ *Temassızlık ve girişlerde ateş ölçme*
- ✓ *Çalışanların sosyal mesafesine uygun bir çalışma modeli*
- ✓ *Çalışanların gerektiğinde evde kalmalarını teşvik etme*
- ✓ *Hassas risk gruplarında yer alan çalışanların evden çalışmaları*
- ✓ *İşyerinde hijyen kuralları*
- ✓ *Paketli servisler*
- ✓ *Tekli oturma düzeni*
- ✓ *Maske takma zorunluluğu*
- ✓ *Ortam temizliği, dezenfeksiyonu ve havalandırma*
- ✓ *Yemekhane de sosyal mesafe ve hijyen kuralları*
- ✓ *Servislerde sosyal mesafe ve hijyen kuralları*
- ✓ *El dezenfektanları*
- ✓ *Kovid-19 Ekipleri*
- ✓ *Toplantı öncesi ve sırasında tedbirler*
- ✓ *Toplantı sonrasında tedbirler (Katılımcıların iletişim bilgilerinin saklanması)*
- ✓ *Zoom, Team's uzaktan toplantı ve etkinlikler*
- ✓ *Her sektör için ayrı önlemler*
- ✓ *Bürokrasinin gün gün takibi*
- ✓ *Sağlık Yönetimi ve Çalışma Rehberi*

5. SONUÇLAR VE SINIRLAR

Bu çalışmada, yeni korona virüs salgın sürecinin çalışma hayatı üzerindeki etkisi kavramsal olarak anlatılmaya çalışılmıştır. Kovid-19'a verilen ilk tepkiler bize köklü dönüştürücü değişimin mümkün olduğunu ve birçok kişi için kabul edilebilir olduğunu söylüyor (Bouman vd., 2021).

Araştırmadaki kavramlar örgütsel literatüre hızlı bir şekilde uyarlanmıştır. Bununla birlikte değişime ayak uyduramayan işletmelerin ise sıkıntılar yaşadığı da bilinmektedir. Yeni korona virüs döneminde uzaktan çalışma sosyal mesafe kuralına en uygun çalışma biçimi olmuştur. Salgın sonrasında da çalışma hayatının nasıl olacağı yeni normalin ne olacağı henüz belli değildir. Bu belirsiz dönemde, çalışanlar, işverenler ve hükümetler yeni davranışlara hızla uyum sağlamak zorunda kalacaklardır. Örgütlerde çevikliği yakalayan işletmelerin daha başarılı olacağını düşünmek yanlış olmayacaktır.

Araştırmada unutulmuş veya kapsama alınmayan kavramlar olabilir, sınırların geliştirilmesi çalışmaya ileriye dönük katkılar sunacaktır. Ayrıca bu makale hazırlanırken yeni koronavirüs ile ilgili belirsizlikler hala devam etmekte olduğundan yeni kavramlar da gelişebilir.

KAYNAKLAR

Achor, S., Kellerman, G. R., Reece, A., Robichaux, A. (2018). America's Loneliest Workers, According to Research. Harvard Bus Rev. March,

Bouman, T., Steg, L. & Dietz, T. (2021) Insights from Warly COVID-19 Responses about Promoting Sustainable Action. Nat Sustain (4), 194–200

- Carnevale, J. B., Hatak, I. (2020). Employee Adjustment and Well-Being in the Era of COVID-19: Implications for Human Resource Management. *Journal of Business Research*.
- Cho, E. (2020). Examining Boundaries to Understand the Impact of COVID-19 on Vocational Behaviors. *Journal of Vocational Behavior*, 103437.
- Eisenhardt K., Graebner, M., Sonenshein S. (2016). Grand Challenges and Inductive Methods: Rigor without Rigor Mortis. *Academy of Management Journal*, 59 (2016), 1113-1123
- Janssen, M., Van Der Voort, H. (2020). "Agile and Adaptive Governance in Crisis Response: Lessons from the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Information Management*, 102180.
- Işık İ, Güney K.(2020). COVID-19 Pandemi Sürecinin Örgütsel Travma Olarak Algılanışı ve Çalışan İyi Oluşuna Etkisi. Çukur CŞ, Yalçınkaya Alkar Ö, Editörler. *Pandemi Psikolojisi*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; .59-67.
- ILO (2020a). ILO Monitor: Covid-19 and the World of Work. Fourth Edition. Updated Estimates and Analysis.
- Labuschagne, A. (2003). Qualitative Research: Airy Fairy or Fundamental? *The Qualitative Report*, 8(1).
- Merriam, S. B. (1988). *Case Study Research in Education: A Qualitative Approach*. San Francisco: Jossey-Bass
- Meyerson, D., Martin, J. (1987). Cultural Change: An Integration of Three Different Views'. *Journal of Management Studies*, 24, 623-47.
- Shaw M. (2018). *Unplanned Change and Crisis Management* A. Farazmand (Ed.), *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, Springer
- Thomason B., Williams H. (2020). "What Will Work-Life Balance Look Like After the Pandemic? *Harvard Business Review*.
- Tyrrell D.A, Bynoe M.L. (1966). Cultivation of Viruses From A High Proportion of Patients with Colds. *Lancet*, (1)76-77